

Constantin Virgil NEGOIȚĂ

Un mare scriitor filocalic

Vasile Andru, probabil cel mai complex scriitor contemporan, a scris o carte superbă. Cine va citi *Viață și Veac* (2004, Editura Paralela 45), va înțelege ce s-a întâmplat între 1990 și 2004, intervalul tranziției de la „prezentul văzut” la „prezentul ascuns”.

Autorul mărturisește că vrea să ierarhizeze corect prioritățile vieții, după ce, în ultimul timp, publicase câteva cărți de eseuri articulate la o practică a înțelepciunii, pe care o numește „genul inițiatic, însoțind un demers de cunoaștere revelatorie”.

El recunoaște că “*Marea tradiție a literaturii religioase nu a fost curmată definitiv. Filonul metafizic poate fi reperat uneori ca un fluid subteran, dar mereu a existat o continuitate activă cu sacrul. Mircea Eliade observa că, în epoca modernă, sacrul se camuflează în profan. Peste tot, nu numai în Estul comunist. Există și discurs explicit. Există o literatură hagiografică. Sadoveanu, Galaction au scris pagini de beletristică hagiografică. Există și o literatură cu duh misionar, și una mărturisitoare. Greu de spus care e mai puternică*”.

Cartea se împarte în șase părți (*Cenzură și decenzurare, Roman de sertar, Datori cu un proces al comunismului, Sfârșit de veac, început de veac, Povestind suflet românesc, Neptuniada, întâlniri cu scriitorii diasporei*) și conțin mai ales dialoguri (cu Monica Lovinescu, Emil Cioran, Lidija Dimkovska, Gheorghe Crăciun, Maria Leoveanu, Constantin Blănaru, Gheorghe Măruță, Ecaterina Preda și Manuela Gheorghe Balcarek), amestecate cu considerații asupra problemelor și scriitorilor literaturii române.

Cunoscător al scriitorilor plecați departe, în alte țări, îi amintește. Câteodată insistă asupra lor. Este cazul criticului Marian Popa. Datorită lui „*Diaspora română este deplin restituită literaturii române, este complet articulată la cultura română. Este atât de firesc adusă acasă, încât nici nu simți demarcații geografice, nu simți că ei, exilații, trăiesc pe trei continente. Este prima întregire spirituală română. Și cum multe valori de primă mărime s-au maturizat și au strălucit în exil, înțelegem cât de importantă este această integrare completă a diasporei culturale românești. Astfel, acești trăitori de departe ne apar ca extensii benefice ale spiritului românesc: compatrioți migrați firesc din satul carpato-danubian în «satul mondial». Acest sat mondial, iată, se întâmplă să fie locuit și de români, care trăiesc culturalicește (un tic mioritic, sau o salvare...).* Îi găsim în Americi, dar și-n

Asia, și-n Pacificul de Sud, în insula Oahu. Exilul, din accident nenorocit, se transformă în penitență, adică suferință cu sens, apoi în oportunitate de a exista în lume”.

Am fost fericit că l-am întâlnit, că i-am citit câteva cărți, că din ultima, *Viață și Veac*, am aflat cum un luminat, Dionisie Ignat, a mărturisit pe Athos că: *„Dacă am avea scriitori, noi, românii, n-am ajunge de batjocura lumii”*.

Vasile Andru știe bine ce înseamnă să fii scriitor. A fost doar șeful secției de proză a Asociației Scriitorilor din București câțiva ani buni.

El știe că modernii au anulat sacrul. Și pentru că vrea să-l pună la loc, vede în postmodernism un instrument de recuperare. El înțelege cum *„Postmodernismul recuperează transcendența și perspectiva metafizică”*, și de ce *“Postmodern te naști, nu devii”*. Acum ne așteptăm la *deșteptarea filocalică*, continuă el, foarte convingător.

L-am descoperit la Neptun, în iunie 2004. Mi-a dat o carte cu călătoriile sale la Athos. I-am răspuns că trecusem și eu pe acolo. Călin Vlasie îi dăduse, cu câteva zile mai înainte, cartea mea proaspătă *Împotriva lui Mango*. Am simțit că trebuie să-mi explic scrisul. *„Ca să n-ajungem de batjocura lumii”*, m-am bâlbâit eu, pentru că atunci nu știam mai nimic despre scriitorul filocalic.

Acum știu. Acum am aflat că și el crede că planeta culturală este bilingvă.

„Vorbești engleza și limba gintei tale originare. Numai așa ne putem înțelege. Numai așa ne putem articula la planetă. Numai așa ne putem agăța de ea”.

Întrebat ce impact au avut călătoriile sale, până la celălalt capăt al lumii, Andru răspunde: *„Dacă compar scrisurile din diferitele etape ale vieții, constat o continuitate de ansamblu. O modificare? Poate o accentuare a eficienței rostirii. De la un estetism predilect și de la un stil marcat de calofilie către o rostire tot mai eficientă (directă, naturală, percutantă), marcată de filocalie. Nu știu dacă presiunea revelărilor din călătorii a făcut aceasta sau, mai degrabă, a fost un proces firesc de «coacere». Rostirea eficientă, aproape medicală, m-a preocupat dintotdeauna. Călătoriile îmi hrănesc mai ales scrierile sapiențiale, de optimizare umană. Un deceniu întreg am îndrumat practici sapiențiale, cu pasiune. India, Himalaya, Athos mi-au întărit această înclinație. În Occident, în America, am avut și ocazia unei treziri la realitatea culturală a lumii de azi. Trezire care, observ, nu produce o revizuire a scrisului meu, ci o mulțumire, o satisfacție, că suntem ultimii mohicani ai unei civilizații chtonice, uraniene, dominată de arhetipuri și idealuri natale...Scriem dintr-o accentuare spre sacerdoțiu, din acest energetism arhaic și*

salvator. Eu încă asociez scriitorul cu categoria salvatorului. În sensul că el stăpânește legile salvării și simte dramatic că omul se află față în față cu nevoia salvării sale. Din neputința de a atinge iluminarea se naște medicina, iar scriitorul este implicat în această cumpănă. Chiar în lumea secularizată, scriitorul simte drama omului și lucrează în sensul salvării”.

M-am despărțit de Vasile Andru în iunie 2005, la Târgul de Carte din București, după ce citise ultima mea carte, *Irozii*, scrisă în două limbi, față în față cu nevoia salvării, mai mult decât implicat în cel mai important fenomen al zilelor noastre, trezirea.

“*Great*”, mi-a spus el.

(„Origini” nr. 6-8 / 2005)